

Ислом арконларининг иккинчи рукни (2-қисм)

«Ислом арконларининг мухтасар шарҳи»
китобидан иқтибос

[Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي]

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи:
Аҳли илмлар гуруҳи
Текширган ва муқаддима ёзган:
Аллома Абдуллоҳ Жибрийн

Таржима: Абу Жаъфар Бухорий

Таҳрир: Абу Абдуллоҳ Шоший

الركن الثاني من أركان الإسلام

- الصلاة وأحكامها -

الجزء الثاني

رسالة مقتبسة من كتاب المختصر في شرح أركان الإسلام

جمع وإعداد: بعض طلبة العلم
راجعته وقدم له: الشيخ عبد الله بن
عبد الرحمن الجبرين

ترجمة: أبو جعفر البخاري
مراجعة: أبو عبد الله الشاشي

НАМОЗДА МУБОҲЎЛГАН НАРСАЛАР

Намозхоннинг намозда қуйидаги нарсаларни қилиши мубоҳ (рухсатли)дир:

1 — Имомга луқма бериш

Агар имом бирон оятни унутса, иқтидо қилган одам унга луқма бериб, оятни эслатиши мумкин. Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо ривоят қилди: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам намозлардан бирини ўқиб, Қироат қилдилар. Қироат асносида адашдилар ва намозни тугатиб бўлгач отамга: «Намозда сиз биз билан бирга эдингизми?» — дедилар. Отам: Ҳа, — деб жавоб берганларида: «Менга луқма беришингизга нима монеъ бўлди?!» — дедилар (Саҳиҳ Ҳадис. Абу Довуд, Ҳоким ва Ибн Ҳиббон ривояти).

2 — Тасбиҳ айтиш ва қарсак чалиш

Агар имом хато қилса огоҳлантириш, аъмо одамга йўл кўрсатиш каби ҳолатларда тасбиҳ айтиш ёки қарсак чалишнинг зарари йўқдир. Чунки Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Ким (имом бўлиб) намозида бирон нарсани унутса, (иқтидо қилган одам) тасбиҳ айт-

син! Қарсақ чалиш хотинлар учундир!» — дедилар (Муттафақун алайҳ).

3 — Илон ва чаён каби (зарарли) ҳашаротларни ўлдириш

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бу ҳақида шундай деганлар: «Намозда икки қора нарса: илон ва чаённи ўлдиришлар!» (Саҳиҳ Ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти).

4 — Олдидан ўтаётган одамни қўл билан тўсиш

Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавллари дидир: «Бирингиз одамлардан тўсиб турадиган бирон нарсага қараб намоз ўқиётган бўлса ва бирон киши унинг олдидан ўтмоқчи бўлса, қўли билан тўссин! Агар бўйин эгмаса у билан урушсин! Чунки, у — Шайтондир!» (Муттафақун алайҳ).

5 — Гапирган ёки салом берган одамга ишора қилиш

Жобир ибн Абдуллоҳ разияллоҳу анҳу айтди: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Мустолақ қабиласига кетар эканлар мени

(бир иш учун) жўнатдилар. Қайтиб келганимда туя устида намоз ўқиётган эканлар. Мен ҳам у Зотга гапира бошлаган эдим, қўллари билан (яхши дегандек) ишора қилдилар. Сўнгра, яна гапирсам, яна ўшандай ишора қилдилар. Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг (намозларида) қироат қилаётганларини эшиттар эканман, гўё яхши дегандек бошларини қимирлатиб қўйдилар. Намозларини тугатгач: «Мен сени жўнатган ишни нима қилдинг? Сенга жавоб беришимга намоз ўқишим монень бўлди», — дедилар» (Имом Муслим ривояти).

Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо Суҳайб разияллоҳу анҳунинг бу Ҳадис Ҳақида: «Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг бармоқлари билан ишора қилганини биламан», — деганини нақл қилди (Саҳиҳ Ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти).

Мазкур Ҳадислардан ишоралар қўл билан, бош билан имо ёки бармоқлар билан бўлиши тушунилмоқда.

6 — Болакайни кўтариш ва унинг намоз-хонга осилиши

Қатода Ансорий разияллоҳу анҳу айтди: «Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг одамларга имом бўлиб намоз ўқиганларида Абу Оснинг қизи, яъни Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг қизлари Зайнабнинг қизи Умоманинг Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг елкасида эканини кўрдим. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам рукуъ қилар экан уни (ерга) қўяр, саждадан кўтарилаётганларида эса уни қайта кўтариб олар эдилар» (Имом Муслим ривояти).

7 — Эҳтиёж туғилса озгина юриш

Оиша разияллоҳу анҳо: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам уй ичида намоз ўқир, эшик берк ёки қулфланган эди. Эшик олдига келиб таққиллаттим. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам келиб эшикни очиб, намоз-гоҳларига қайтдилар», — деб эшикнинг қибла тарафда бўлганини таъкидладилар» (Ҳасан ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд, Термизий, Насоий ва бошқалар ривояти).

8 — Оз Ҳаракатлар

Масалан, сафдаги одамни олдинга ёки орқага тортиш ёхуд иқтидо қилган одамни чап томондан ўнг томонга буриб қўйиш, кийимни тузатиш, эҳтиёж бўлса йўталиш, танани қашиш, эснаганда оғизни қўл билан тўсиш каби Ҳаракатлар.

Абдуллоҳ ибн Аббос разияллоҳу анҳу айтди: «Маймуна холамникида тунадим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам тунда кеча намо-зини бошладилар. Мен ҳам Расулуллоҳ соллал-лоҳу алайҳи ва салламга иқтидо қилиб чап томонларига турдим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бошимдан ушлаб ўнг томон-ларига ўтказиб қўйдилар» (Муттафақун алайҳ).

НАМОЗНИНГ МАКРУҲАРИ

1 — Осмонга қараш

Бунинг далили Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавлидир: «Одамларга нима бўлдики, намозларида кўзларини осмонга тикишмоқда?! (Ё) улар бу ишларидан тийиладилар ёки уларнинг кўзлари(нинг нури) тортиб олинади!» (Имом Бухорий ривояти. Имом Муслим шу маънода ривоят қилди).

2 — Кўлларни белга қўйиш

Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам «қўлларни белга қўйишни» таъқиқлаганлар (Муттафақун алайҳ).

3 — Ҳожат бўлмаган бир пайтда бош ёки кўзни буриш

Бунинг далили Оиша разияллоҳу анҳонинг ушбу қавлидир: «Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламдан одамнинг намозда ўгири-

либ қараши ҳақида сўраганимда: «У — шайтоннинг банда намозидан зудлик билан олган (улуш)идир», — деб жавоб бердилар» (Имом Бухорий ва Абу Довуд ривояти. Ҳадис лафзи Абу Довудникидир).

4 — Беҳуда нарсалар

Беҳуда, намоздан чалғитадиган ва намознинг хушусини кетказадиган нарсалар. Бунинг далили Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг: «Намозда сокин-хотиржам бўлингиз!» ҳадисидир (Имом Муслим ривояти).

5 — Сочни турмаклаш, кийим ва енгларни шимариш

Бунинг далили Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавлидир: «Мен етти суюк узра сажда қилишга, кийимларни шимармаслик ва сочларни турмакламасликка буюрилдим» (Муттафақун алайҳ).

6 — Сажда қилинадиган ердаги тош ва тупроқларни бир мартадан ортиқ сидириш

Муайқиб разияллоҳу анҳу айтди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам масжидда

(тош ва тупроқларни) сидиришни тилга олар экан: «Сидириш керак бўлса, фақат бир марта (сидиринг)!» — дедилар» (Имом Муслим ривояти).

Яна Муайқиб разияллоҳу анҳу ривоят қилди: Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам саждагоҳидаги тупроқларни текислаётган одамга: «Агар текисламоқчи бўлсанг, фақатгина, бир марта текисла!» — дедилар (Муттафақун алайҳ).

7 — Кўлларни кийим ичига киритиш ва оғизни кийим билан тўсиш

Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу айтди: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам (намозда) кўлларни кийим ичига киритиш ва (намозхон) одамнинг оғзини (кийим билан) бекитишини таъқиқладилар» (Ҳасан Ҳадис. Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти)

(«Кўлларни кийим ичига киритиш»: (араб тилида «садл» деб аталади) Хаттобий раҳимаҳуллоҳ айтди: «Садл» — кийимни ерга тегадиган даражада кийиш, — деди. Ибн Асир раҳимаҳуллоҳ эса уни бундай таърифлади: «Намозда таъқиқланган садл» — намозхоннинг кийи-

мига ўраниб, қўлларини кийим ичига киритган Ҳолда рукуъ ва сажда қилишидир. Бу, яҳудийларнинг иши бўлгани учун, мусулмонларга таъқиқланди. Яҳудийлар кўйлаги ёки кийимлари ичига қўлларини киритиб олишар эди. Ҳатто, «намозда таъқиқланган садл» — лунгини бошга ташлаб, унинг икки тарафини елкаларигача тушурмай, чап ва ўнг томондан осилтириб олиш, ҳам дейилди)

(«Оғизни кийимлар билан тўсиш» ҳақида Ибн Асир раҳимаҳуллоҳ шундай деди: «Унинг маъноси: Арабларнинг саллалари билан оғизларини тўсиб олиш одати бор эди. Мусулмонларга бундай қилиш таъқиқланди. Агар намозхон намозида эснамоқчи бўлса, оғзини қўли билан тўссин! Бундай қилиш Ҳадисда ворид бўлган»).

8 — Овқат ҳозир бўлганида намоз ўқиш

Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу Ҳадисларидир: «Овқат тайёр бўл(иб дастурхонга олиб келин)ганида намоз ўқилмайди» (Имом Муслим ривояти).

9 — Қазои ҳожатга эҳтиёж бўлганида ва қалбни безовта қиладиган нарсалар содир бўлганида намоз ўқиш

Бунинг далили Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавлидир: «Овқат тайёр бўл(иб дастурхонга олиб келин)ганида ва икки (катта ва кичик) қазои ҳожат пишиқтирганида намоз ўқилмайди» (Имом Муслим ривояти)

10 — Уйқу босиб турганида намоз ўқиш

Бунинг далили Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавлидир: «Бировингизни намозда уйқу босса, уйқу кетгунича мизғиб олсин. Чунки, бировингиз уйқусираб намоз ўқиса, истиффор айтаман деб ўзини ҳақоратлаб қўйиши мумкин» (Муттафақун алайҳ).

(Одам уйқусираган пайтида Аллоҳдан мағфират тилагини ифода этиш учун араб тилида «астағфируллоҳ» дея айтиши керак бўлган сўзнинг «Ғайн» ҳарфини талаффуз қилиш жойи — махражи яқин бўлган «айн» ҳарфига айлантириб: «астағфируллоҳ» (Аллоҳдан мени расво қилишини сўрайман) дея ўзини ҳақорат қилиб қўйиши мумкин).

НАМОЗНИ БЕКОР ҚИЛАДИГАН АМАЛЛАР

Намозни, қуйидаги ишлардан бирини қилиш бекор қилади:

1 — Қасддан ейиш ва ичиш

Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг: «Намозда бандлик бор!» деган қавллариidir (Муттафақун алайҳ). Уламо-лар ижмоси шунгадир.

2 — Намозга алоқаси бўлмаган гапни қасддан талаффуз қилиш

Зайд ибн Арқам разияллоҳу анҳу айтди: «Биз намозда гаплашар эдик. Бировимиз намозда ёнидаги одам билан гаплашаверар эди. Сўнгра:

﴿ وَقَوْمُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴾

«Ва Аллоҳ учун бўйинсунган ҳолда туринглар!» ояти нозил бўлди (Бақара: 238). Бу билан намозда гаплашишимиз таъқиқланди» (Муттафақун алайҳ).

Бунга Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавллари ҳам далилдир: «Дарҳа-қиқат, бу намозда одамларнинг гаплари жоиз бўлмайди» (Имом Муслим ривояти).

Агар оғиздан чиққан гап намозни тузатиш учун бўлса, масалан, иқтидо қилган одамнинг имомнинг қироатига луқма бериши, имом салом берганидан сўнгра намозни тўқис ўқидими ёки бирон ракаати қолгани ёки қолмагани ҳақида сўраб, қолган бўлса намозини давом эттириб тугатиши каби. Бундай ҳолат Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намоз ўқиган пайтда рўй берган эди. Зулядайн разияллоҳу анҳу Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламга: Унутдингизми ёки намоз ракаатлари камайдими? — деб савол берганида Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Зулядайн айтган гаплар тўғрими?» — деб сўрадилар. Саҳобалар: Тўғри, дейишгач Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам (намоз-

ларини келган жойидан давом эттириб) кейинги икки ракаатни ўқидилар ва саҳв саждасини қилдилар (Муттафақун алайҳ).

3 — Юқорида қаламга олинган рукн ёки шартлардан бирини қилмаслик

Намоз асносида ёки намоздан бир оз кейин рукн ва шартларни бажо келтирилмаса, (намоз бекор бўлади). Бунинг далили Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг намозини хато ўқиган одамга: «Орқанга қайт ва намозни қайта ўқи! Чунки, сен намоз ўқимадинг!» дея айтган қавлидир (Муттафақун алайҳ). Зеро бу одам икки рукн бўлган хотиржамлик ва маромига етказишни тарк қилган эди.

4 — Кўп Ҳаракат

Намоздаги кўп Ҳаракат ибодатга зид, қалб ва аъзоларни бошқа нарсалар билан чалғитишдир. Аммо саломга алик олинганини билдириш учун имо қилиш ёки кийимларни тузатиш ёхуд баданни қашламоқ каби оз Ҳаракатлар, намозни бекор қилмайди.

5 — Товуш чиқадиган даражада кулиш

Бунга илм аҳлларининг барчаси ижмоъ қилган. Табассумнинг эса намозни бекор қилмаслигига, уламоларнинг аксари ижмоъ қилишган.

6 — Намозларни тартибсиз ўқиш

Яъни, шом намозини ўқимай туриб хуфтон намозини ўқиш. Бундай пайтда, шом намози ўқилмагунича хуфтон намози бекор бўлиб қолаверади. Намозларнинг тартиби ворид бўлгани боис, уларни ўз тартиблари билан ўқиш фарздир.

7 — Хаддан ортиқ хатога йўл қўйиш

Масалан, хуфтон намозини саккиз ракаат қилиб ўқиш. Намозхоннинг бундай хатога йўл қўйиши, унинг намознинг руҳи бўлган хушуъга ўта диққатсиз бўлганига очиқ далилдир.

САҲВ САЖДАСИ

Саҳв саждаси, янглишлик сабабли намозда йўл қўйилган хатонинг ўрнини тўлдириш учун қилинган икки саждадан иборатдир.

Саҳв саждасининг сабаблари:

Саҳв саждасининг учта сабаби бор:

- 1) Намоздаги ибодатларга қўшимча қўшиш;
- 2) Намоздаги вожиблардан биронтасини кам қилиш;
- 3) Шубҳаланиш.

1 — Намоздаги ибодатларга бирон нарса-ни қўшиш

Бирон мўмин намозида рукуъ ёки сажда ёхуд шунга ўхшаш нарсаларни унутса, намозини салом билан тугатгач, иккита сажда қилиб қўяди. Абдуллоҳ ибн Масъуд разияллоҳу анҳудан шундай ривоят қилинди: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам пешин намозини

беш ракаат қилиб ўқидилар. У зотга: Намозга (бирон ракаат) қўшилдимми?, — деб савол берилганида: «Нима бўлди?», — деб сўрадилар. Саҳобалар: Намозни беш ракаат қилиб ўқидингиз, — дейишди. Шунда Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам салом бергач иккита сажда қилдилар».

Бошқа бир ривоятда эса шундай дейилган: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам оёқларини буриб, қиблага юзландилар ва иккита сажда қилгач салом бердилар» (Муттафақун алайҳ).

Намозга бирон қўшимча қўшилган бўлса, саҳв саждаси учун намозни тугатишдан илгари салом берилади. Бунинг мисоли қўйидагичадир: Агар намозхон намози асносида битта саломни янглишлик билан ортиқча берган ва буни бир оз кейин тушуниб етган бўлса, намозини тугатиб салом беради ва саҳв учун иккита сажда қилиб, ортидан салом беради. Чунки, Абу Хурайра разияллоҳу анҳу шундай ривоят қилган: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам биз билан бирга пешин ёки аср намозларидан бирини ўқир эканлар иккинчи ракаатда салом бериб қўйдилар. Шошиб турган

одамлар масжид эшигидан чиқиб кетдилар ва намоз (ракаатлари) камайибди-да!, — дер эдилар. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам бир ёфочга аччиқлангандек суяниб турар эдилар. Бир одам ўрнидан туриб: Ё Расулulloҳ, унутдингизми ёки намоз (ракаатлари) камайтирилдими?, — деб сўраб қолди. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Унутмадим ва намоз (ракаатлари) ҳам камайтирилмади!» — деб жавоб бердилар. Ҳалиги одам: Ундай бўлса, сиз унутибсиз!, — деди. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Бу айтган гап тўғри-ми?» — деб сўрадилар. Саҳобалар: Ҳа, — дегач, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам олдинга ўтиб, намозининг қолган (ракаат)ларини ўқиб, салом бердилар. Сўнгра, икки (саҳв) саждаси қилиб, салом бердилар» (Муттафақун алайҳ).

2 — (Вожиблардан) биронтасини кам қилиш

Биров намозида унутиб, вожиблардан биронтасини кам қилган бўлса, саҳв учун саломдан илгари икки сажда қилади. Бунинг мисоли: ўртадаги ташаҳҳудни унутса ва уни тик турганидан сўнграгина эсласа, ташаҳҳуд учун ўти-

ради ва салом беришдан илгари саҳв учун икки сажда қилади.

Чунки, Абдуллоҳ ибн Бухайна разияллоҳу анҳу шундай ривоят қилган: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам биз билан бирга пешин намозини ўқидилар ва биринчи икки ракаатдан сўнгра ўтирмай, ўринларидан турдилар. Одамлар ҳам Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам билан бирга турдилар. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намозларини тугатгач, одамлар унинг салом беришини кути-шар экан, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам ўтирган ҳолатларида такбир айтиб, салом беришдан илгари иккита сажда қилди-лар ва салом бердилар» (Муттафақун алайҳ).

3 — Шубҳаланиш

Шубҳаланишдан мақсад, намозхоннинг икки фикр ўртасида тараддудланиб қолишидир. Яъни, икки амалнинг қайси бири содир бўлгани ҳақида шубҳаланишдир. Шубҳаланиш — бир ишнинг кўп ёки оз бўлгани ҳақида бўлади. Масалан, намозхон намозини уч ёки тўрт ракаат ўқигани ҳақида шубҳаланиб қолади.

Бундай шубҳаланишнинг икки ҳолати мавжуд-дир:

Биринчи ҳолат: Икки иш; ё ортиқча қилгани ёки кам қилганининг бири намозхонинг гумонига Ғолиб келади ва гумони устун келган ишни қилади-да, салом берганидан сўнгра саҳв саждаларини қилади. Чунки, Абдуллоҳ ибн Масъуд разияллоҳу анҳу шундай ривоят қилган: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Агар бировингиз намозида шубҳа қилиб қолса, тўғрироғини ихтиёр қилсин ва ўшанинг асосида намозини тугатиб, салом берсин-да, икки сажда қилсин!»» (Муттафақун алайҳ).

Иккинчи ҳолат: Намозхонда икки ишнинг ҳеч бири: на камчилик ва на қўшимча қўшгани аниқ бўлмапти. Бундай пайтда қаноатли, яъни оз бўлган тарафга кўра амал қилиб, намозини тугатиб, салом беришдан илгари саҳвнинг икки саждасини қилади. Чунки, Абу Саид Худрий разияллоҳу анҳу Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламдан ушбу ҳадисни ривоят қилган: «Бировингиз намозида шубҳа қилиб қолса ва уч ёки тўрт ракаат намоз ўқиганида шак қилса, шакка эътибор бермасин ва кўнгли қаноат қил-

ганига амал қилсин ва салом беришдан илгари икки сажда қилсин! Агар ўқиган намозлари беш (ракаат) бўлса, намози жуфт бўлади. Агар тўрт ракаатни тўкис ўқиган бўлса, бу иши шайтонни хорлаш бўлади» (Имом Муслим ривояти).

Айтиб ўтилганларнинг хулосаси шуки, саҳв саждалари гоҳида саломдан илгари ва гоҳида саломдан кейин қилинади.

Салом бергандан кейин икки ердагина саҳв саждаси қилинади:

— (намоздаги ибодатларга) қўшимча қўшилса;

— икки ишдан бирини афзал кўришда шубҳа бўлса;

Салом беришдан илгари саҳв саждасини икки жойда қилинади:

— (намоздаги ибодатлардан биронтаси) кам қилинса;

— икки ишдан бирини танлашга имкон бермайдиган шубҳа бўлса.

Саҳв саждасига тааллуқли фойдалар

1 — Намозхон намознинг фарзлари (рукнлари)дан биронтасини, масалан, кириш такбири — такбири таҳримани қасддан ёки билмасдан тарк қилган бўлса, унинг ўқиган бу намози бекордир. Агар у такбир таҳримадан бошқа амални қасддан тарк қилган бўлса, намози бекордир. Билмасдан тарк қилган бўлса ва ўша рукннинг келгуси ракаатдаги жойига етганида ўқиган биринчи ракаати бекор бўлиб, келгуси ракаати рукнни ўқимаган ракаат ерига ўтади. Агар иккинчи ракаатда тарк қилинган рукнга ета олмаса, намозхоннинг тарк қилинган фарз (рукн)га туриши ва у билан бирга намознинг бошқа ибодатларини қилиши керак. Мазкур ҳар икки ҳолатда ҳам намозхоннинг саломдан илгари ёки кейин саҳв саждаси қилиши лозим бўлади.

2 — Агар саҳв саждаси саломдан кейин бўлса, иккинчи марта салом бериш ҳам зарурдир.

3 — Намозхон намознинг вожибларидан биронтасини қасддан тарк қилса, намози бекор бўлади. Агар билмасдан тарк қилган ва ўша жойдан айрилмай туриб эсга олган бўлса, уни ўша онда қилади ва бунинг зарари йўқдир.

Агар хатосини ундан кейинги рукнга етмай туриб эсга олса, ортига Қайтиб, унутган ишини Қилиб намозини охиригача етказиб, салом бериб, саҳв саждаси қилиб, сўнгра (яна) салом беради. Агар кейинги рукнга етганида хато Қилганини билса, намозида давом этаверади ва салом беришдан илгари саҳв саждаси қилади. Бу, юқорида эслатиб ўтганимиз ўрта ташаҳҳуд масаласига ўхшайди.

НАМОЗ ҚАНДАЙ ҶИЛАДИ?

1 — Муслмон одам намоз вақти киргач таҳоратли, авратлари ёпилган, бутун танаси билан қиблага тўғри юзланган ҳолатида туради.

2 — Сўнгра, тилида талаффуз қилмай, ўқи-моқчи бўлган намози учун бутун қалби билан ният қилади.

3 — Сўнгра, «Аллоҳу акбар!» дея такбири таҳрима — кириш такбирини айтади. Айтиш асносида қўлларини елкасига баробар қилиб кўтаради.

4 — Ўнг қўлини чап қўли устига боғлаб, кўкрагига ёки киндиги устига қўяди.

5 — Сўнгра кириш дуоси (Субҳанакаллоҳумма), «аъзу» ва «бисмиллаҳ»ларни айтиб, Фотиҳа сурасини ўқиб, «Валаддооллийн»га етиб келганида «Аамийн!» — дейди.

6 — Сўнгра бир сура ёки Қуръондан билган сура ёки оятларни ўқийди.

7 — Сўнгра, қўлларини елкаларига баробар кўтариб: «Аллоҳу акбар!» дея рукуга кетади. Рукуда қўлларини тиззаларига етказди, орқасини олдинга узатади, бошини кўтармайди ва эгмайди, қўл бармоқлари тиззани оралари очиқ ҳолда ушлаб туради.

8 — Рукуда уч ёки ундан кўра кўпроқ марта «Субҳаана Роббиял азийм» дейди.

9 — Сўнгра, рукудан бошини «Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ!» дея кўтарар экан қўлларини елкаси барабор кўтаради. Тик тургач эса «Роббана лакал ҳамд, ҳамдан касиран тоййибан мубааракан фийҳ» (Роббимиз, Сенга кўп, пок ва баракали ҳамдлар бўлсин!), дейди.

10 — Сўнгра, «Аллоҳу акбар!» дея саждага кетади. Етти аъзоси билан сажда қилади: бурун билан пешона, қўлларнинг икки кафти, икки тизза ва оёқ бармоқларининг учлари. Саждада пешона ва бурунни ерга маҳкам босиб, чиғаноқларни биқиндан узоқ тутиб, билакларни ерга теккизмайди ва бармоқ учларини қиблага юзлантиради.

11 — Саждага бош қўйганида «Субҳаана Роббиял аълаа!» (Олий Роббимни нолойиқ исм ва сифатлардан поклайман)ни уч марта ёки ундан кўра кўпроқ айтади.

12 — Сўнгра «Аллоҳу акбар!» дея саждадан бошини кўтариб, чап оёғини тўшак қилиб, ўнг оёғини тиклаб ўтиради ва: «РоббиҒ-фирлий, вар-Ҳамний, ва ъаафиний, ваҲ-диний вар-зуқний! » (Роббим, мени маҒфират, афв, Ҳидоят қил, менга марҲамат айла ва ризқ бер!) — дейди.

13 — Сўнгра, аввалгидек сажда қилади. Сўнгра такбир айтиб иккинчи ракаатга туради. (Иккинчи ракаатда Ҳам) биринчи ракаатда қилганидек қилади, фақатгина, кириш дуосини ўқимайди. Агар намоз бомдод намози янглиҒ икки ракаатли бўлса, ташаҲҳудни ўқиб, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламга салавот келтириб, аввал ўнг, кейин чап томонга ўгирилиб: «Ассалааму алайкум ва раҲматуллоҳ» дея салом беради.

14 — Агар намоз икки ракаатли бўлмаса биринчи ташаҲҳуднинг охири яъни: «АшҲаду ан лаа илаҳа иллalloҳ ва ашҲаду анна Муҳаммадан ъабдуҳу ва росулуҳ» (Аллоҳдан бошқа

барҳақ илоҳ йўқ ва Муҳаммад Унинг қули ва элчиси эканига шаҳодат келтираман) дегач такбир айтиб, (кейинги) ракаатга қўлларини елкаси баробаригача кўтариб туради. Ва намозининг қолган ракаатларини ҳам юқоридаги тартибда ўқийди. Фақат, Фотиҳа сурасидан сўнгра биронта сура ўқимайди.

15 — (Уч ракаатли намозларнинг учинчи, тўрт ракаатли намозларнинг тўртинчи ракаатидан сўнгра) таваррук қилиб ўтиради. Таваррук — ўнг оёқни тик қилиб, унинг болдир суюклари тагидан чап оёғини чиқариб, (чап думбаси билан) ерга ўтиришдир. Сўнгра ташаҳҳудни ўқиб, салавотлар келтириб, Аллоҳ таолога тўрт нарса: жаҳаннам ва қабр азоби, ҳаёт, ўлим ва Масиҳуд-Дажжол фитналаридан сиғинади.

16 — Сўнгра, ўнг, кейин эса чап томонга ўгирилиб товушли оҳангда: «Ассалааму алайкум ва раҳматуллоҳ» дея салом беради.

ЖАМОАТ НАМОЗИ

Жамоат намозининг ҳукми

Жамоат намози ҳар бир мўминга вожиб бўлиб, узр бўлсагина уни тарк қилишга рухсат этилади. Унинг вожиб эканлигига талайгина ҳадислар далолат қилади:

1 — Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят қилди: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг олдиларига кўзи аъмо киши келди ва: Ё Расулulloҳ, менинг масжидга олиб келадиган йўлбошловчим йўқ, — деб уйда намоз ўқишга рухсат беришларини сўради. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам рухсат бердилар ва одам орқасига ўгирилиб кета бошлаганида чақирдилар ва: «Намозга чақириқни эшитасанми?» — дедилар. У одам: Ҳа, — дегач: «Унда (азонга) ижобат қил!» — дедилар Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам» (Муттафақун алайҳ).

2 — Абу Хурайра разияллоҳу анҳу ривоят қилди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Мунофиқларга намозларнинг энг оғир келгани бомдод ва хуфтон намозларидир. У иккисидаги савобларни билсалар эди, эмаклаб бўлсада келар эдилар. Мен намоз ўқишга буюрсам ва иқомат-такбир айтилса. Бир одамга одамларга (имом бўлиб) намоз ўқишга буюрсам, сўнгра, бир боғдан ўтин кўтарган одамларни ўзим билан олиб бориб, намозга келмаган одамларнинг уйларини устларидан ёқиб юборсам» (Муттафақун алайҳ).

3 — Абу Дардо разияллоҳу анҳу ривоят қилди: Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг шундай деганларини эшитганман: «Қишлоқ ёки саҳрода уч киши бўлиб, ўртала-рида намозни (бирга) ўқимасалар, шайтон уларга ҳукмрон бўлиб олади. Шунинг учун, жамоатдан айрилмангиз! Чунки, бўри ҳам четдаги қўйни ейди» (Ҳасан ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд, Насоий ва бошқалар ривояти).

4 — Абдуллоҳ ибн Аббос разияллоҳу анҳу ривоят қилди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Азонни эшитиб (масжидга) келма-

ган одамнинг узри бўлмаса, (ўқиган) намози намоз эмасдир», — дедилар (Саҳиҳ Ҳадис. Абу Довуд, Ибн Можа ва бошқалар ривояти).

5 — Абдуллоҳ ибн Масъуд разияллоҳу анҳу айтди: «Ким эртага Аллоҳ таолога мусулмон ўлароқ дуч келишни хоҳласа, бу намозларни азон айтилган жойда (масжид)да вақтида адо этсин. Чунки, Аллоҳ таоло Пайғамбарингиз сол-лаллоҳу алайҳи ва салламга Ҳидоят йўлларини ўргатди. Дарҳақиқат, намозлар Ҳидоят йўлла-ридир. Агар (жамоатдан) кеч қолган одам син-гари уйларингизда намоз ўқисангиз, Пайғам-барингизнинг суннатини тарк қилган бўласиз. Агар Пайғамбарингизнинг суннатини тарк қил-сангиз, адашасизлар, бизнинг замонамизда (жамоат) намозлар(и)га иккиюзламачилиги маълум бўлган мунофиқларгина келишмас эди. Ҳатто (бемор) одамни икки киши томонидан қўлтиқлаб олиб келинар ва сафга тургизилар эди».

Абдуллоҳ ибн Масъуд разияллоҳу анҳунинг Имом Муслим келтирган ривоятида: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бизга Ҳидоят йўлларини ўргатар, улар — азон айтилган мас-

жидлардаги намоз эди», дейилган (Имом Муслим ривояти).

Жамоат намозининг фазилати

Жамоат намозининг фазилати катта ва савоблари кўпдир. Бунга далолат қилган талайгина ҳадислар ривоят қилинган:

1 — Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо айтди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Жамоат билан ўқилган намоз, танҳо ўқилган намоздан йигирма беш даража афзалдир» (Муттафақун алайҳ).

2 — Абу Хўрайра разияллоҳу анҳу айтди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Эркак кишининг жамоат билан ўқиган намози ўйи ва бозорида ўқиган намозидан (савоби) йигирма қанчаям даража ортиқдир. Чунки бировингиз таҳорат олар экан таҳоратини чиройли қилса, сўнгра масжид сари уни намозгина оёққа тургизса, у фақатгина намозни қасд қилса, масжидга кириб боргунича босган ҳар бир қадами билан бир даражаси юксалади, битта хатоси ўчирилади. Масжидга киргач уни намозгина масжид ичида ушлаб турса, у намоз ичида тургандек вазиятда

бўлади. Бировингиз, намоз ўқиган жойида(н жилмай) ўтирган ва (бировга) озор бермаган ҳамда таҳорати бузил-маган бўлса, фаришталар: Аллоҳим, уни мағфи-рат қил ва унинг тавбаларини қабул айла!» — дейишади (Муттафақун алайҳ).

Жамоат намозининг намозда имом билан бирга бир кишининг иштирок этиши билан амалга ошиши

Жамоат намози, имом билан бирга бир кишининг иштирок этиши билан амалга ошади, агарда у болакай ёки аёл бўлса ҳам. Жамоат намозида намозхонлар сони қанчалар кўп бўлса, Аллоҳ таолога шунчалар суюкли бўлади.

— Абдуллоҳ ибн Аббос разияллоҳу анҳумо айтди: «Мен Маймуна холамнинг уйида тунадим. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам ўринларидан туриб, таҳажжуд намозини бошладилар. Мен ҳам Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг чап томонларига туриб, бирга намоз ўқий бошладим. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам бошимдан ушлаб, ўнг томонларига ўтказиб қўйдилар» (Муттафақун алайҳ).

— Абу Саид Худрий ва Абу Хурайра разияллоҳу анҳумолар ривоят қилишди: Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Тунда уйғониб, рафиқасини ҳам уйғотган ва икковлон икки ракаат намоз ўқишган бўлса, улар Аллоҳ-ни кўп зикр қилган эркагу аёллар қаторида ёзиладилар» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Ҳоким ривояти).

— Абу Саид Худрий разияллоҳу анҳу ривоят қилди: Бир одам Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам саҳобалари билан намозни тугатганларидан сўнгра масжидга кириб, намоз ўқий бошлади. Буни кўрган Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Бу одамга садақа қилмоқчи бўлган киши, у билан бирга намоз ўқисин!» — дедилар. Саҳобалар ичидан бир киши ўрнидан туриб, у(нга иқтидо қилиш) билан бирга намоз ўқиди (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд ва Термизий ривояти).

— Убай ибн Каъб разияллоҳу анҳу Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу ҳадисларини ривоят қилди: «Кишининг бошқа бир киши билан бирга ўқиган намозининг савоби, ёлғиз ўқиган намози(нинг савоби)дан анчагина кўпдир. Унинг икки киши билан бирга

Ўқиган намози(нинг савоби) бир киши билан бирга ўқиган намози(нинг савоби)дан анчагина кўпдир. Одамлар сони қанчалар кўп бўлса, бу — Аллоҳ учун суюклироқдир» (Ҳасан ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд ва Термизий ривояти).

Хотин-қизларнинг жамоат намозларига қатнашишлари ва намозларини хонадонларида қилишларининг фазилати

Хотин-қизларнинг масжидларга чиқишлари ва жамоатда ҳозир бўлишларининг жоизлигига битта шарт бордир. У ҳам бўлса: уларнинг эркакларнинг шаҳватларини қўзғайдиган ва фитнага чорлайдиган пардоз ва хушбўйланишдан сақланишларидир. Чунки Расулulloҳ солаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

«Аллоҳнинг чўриларини масжидлардан ман қилманглар ва улар хушбўйланмай чиқсин-лар!» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад ва Абу Довуд ривояти);

«Ўзини хушбўйлаган ҳар қандай аёл биз билан бирга хуфтон намозида иштирок этмасин!» (Имом Муслим ривояти);

«Хушбўйланиб масжидга чиққан аёлнинг намози чўмилмагунича қабул бўлмайди!» (Саҳиҳ Ҳадис. Ибн Можа ривояти);

«Хотин-қизларингизга масжидга чиқишни таъқиқламангиз! Ҳолбуки, хонадонлари улар учун (масжиддан кўра) яхшироқдир» (Саҳиҳ Ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд ва Ҳоким ривояти);

«Хотин-қизларнинг уйи ичида ўқиган намози хонасида ўқиган намозидан кўра яхшироқдир. Унинг хобхонасида ўқиган намози уйи ичида ўқиган намозидан кўра афзалроқдир» (Саҳиҳ Ҳадис. Абу Довуд ва Ҳоким ривояти);

«Хотин-қизлар саждагоҳининг энг афзали — уйларининг тўридир» (Саҳиҳ Ҳадис. Имом Аҳмад ва Ҳоким ривояти).

ЖУМА НАМОЗИ

Жума намозининг ҳукми

Жума намози эркаклар учун фарз бўлиб, икки ракаатдан иборатдир. Унинг фарз эканига қуйидаги нарсалар далил бўлади:

1 — Аллоҳ таолонинг ушбу ояти:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

«Эй мўминлар, қачон Жумъа кундаги намозга чорланса (яъни азон айтилса), дарҳол Аллоҳнинг зикрига боринглар ва олди-сотдини тарк қилинглар! Агар биладиган бўлсангизлар мана шу (яъни Аллоҳнинг зикрига — Жума намозини ўқишга шошилиш) ўзларингиз учун яхшироқдир» (Жумъа: 9).

2 — Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Одамлар ё жума намозларини тарк қилишдан воз кечадилар ёки Аллоҳ уларнинг қалбларини муҳрлаб, Ғофиллардан бўлиб қоладилар» (Имом Муслим ривояти).

3 — Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Мен бир кишига буюрсам одамларга имом бўлиб намоз ўқиса, сўнгра жума (намози)га келмаган кишиларни уйлари билан ёқиб юборсам!» (Имом Муслим ривояти).

4 — Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Жума (намози) — ҳар бир муслмонга жамоат билан фарздир. Фақатгина, тўрт киши мустаснодир: қул, аёл, гўдак ёки бемор» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Ҳоким ривояти).

5 — Ижмоъ.

Уламолар жума намозининг фарз эканига ижмоъ қилганлар.

Жума кунининг фазилати

Жума кунининг фазилати — муборақ ва улӯф айём бўлиб, кунларнинг подшоси ва энг фазилатлисидир. Бу кун ҳақида Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва

саллам шундай деганлар: «Қуёш балққан кунларнинг энг яхшироғи — жума кунидир. Бу кунда Одам (алайҳиссалом) яратилган, (жаннатдан) Ерга туширилган, унинг тавбаси қабул қилинган ва у, шу куни вафот этган. Бу кунда Қиёмат қоим бўлади. ... Жума кунда бир соат борки, унга намоз ўқиётган мусулмон банда бирон эҳтиёжини тилаши тўғри келиб қолса, Аллоҳ у (эҳтиёжи)ни унга беради» (Саҳиҳ Ҳадис. Абу Довуд, Термизий, Насоий ва бошқалар ривояти).

Жума кунининг мустаҳаб ва одоблари

1 — Ғусл қилиш, ўзига оро бериш, хушбўйланиш ва мисвок ишлатиш.

Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

«Жума куни Ғусл қилиш балоғат ёшига етган ҳар бир кишига вожибдир» (Муттафақун алайҳ);

«Жума кунги Ғусл, мисвок қилиш ва имкониятига қараб хўшбўйланиш балоғат ёшига етган ҳар бир киши учун вожибдир» (Муттафақун алайҳ);

«Бировингизга, имкониятини топа олса, иш кийимларидан ташқари жума куни учун (яна) иккита кийим қилиб қўйишининг зарари йўқдир» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Ибн Можа ривояти);

«Жума куни Ғусл қилиш, мисвок ишлатиш ва агар бўлса, хонадондаги атирлардан суриш, ҳар бир мусулмоннинг ҳаққидир» (Саҳиҳ ҳадис. Баззор ривояти).

2 — Жума куни масжидга эртароқ бориш

Яъни, жума намозини ўқиш учун масжидга вақти киришидан илгари, эртароқ бориш. Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар: «Жума куни жунубликдан Ғусл олгандек Ғусл олиб, биринчи соатда (масжидга) келган одам гўё туя қурбонлик қилибди. Иккинчи соатда келган одам эса гўё сигир қурбонлик қилибди. Учинчи соатда келган одам гўё шохдор қўчқор қурбонлик қилибди. Тўртинчи соатда борган одам гўё товуқ қурбонлик қилибди. Бешинчи соатда борган одам гўё тухум қурбонлик қилибди. Имом (минбарга) чиққач фаришталар ҳозир бўлиб, зикр (хутба)ни тинглашади» (Муттафақун алайҳ).

3 — Имом (минбарга) чиқмаган бўлса масжидда нафл намози ўқиш

Агар имом минбарга чиққан бўлса фақатгина таҳийятул масжид намозинигина ўқиш мумкин. Уни имом хутба ўқиётган пайтда ҳам энгилгина ўқиш лозим. Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

«Киши жума кунини Ғул қилса, Қодир бўлганича покланса, ёғлар ва хонадонидаги атирлардан сурса, сўнгра масжидга бориб, икки киши орасини ёриб ўтмаса ва тақдир қилинганча намоз ўқиса, сўнгра (хутбада) гапираётган имомга қулоқ солса ва модомики катта гуноҳлардан йироқ бўлса, унинг бу жумадан кейинги жумагача қилган (кичик) гуноҳлари мағфират қилинади» (Имом Бухорий ривояти);

«Жума кунини бировингиз масжидга келганида имом хутба ўқиётган бўлса, икки ракаат энгил намоз ўқисин!» (Муттафақун алайҳи);

4 — Ўтирган одамларнинг елкаларидан ошиш ва улар орасини айириш макруҳдир

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам одамларнинг елкасидан ошиб ўтаётган одамни кўргач: «Ўтиринг! Ҳам кеч Қолдингиз ва Ҳам

одамларга озор бердингиз!» — дедилар (Саҳиҳ Ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд ва Насоий ривояти).

Юқорида айтиб ўтилган Ҳадисда ҳам бу таъкидланган: «... икки киши орасини айирмаса ... бу жумадан кейинги жумагача қилган (кичик) гуноҳлари мағфират қилинади» (Имом Бухорий ривояти).

5 — (Хутба асносида) гапириш, (саждагоҳдаги) тошларни сидириш ва шунга ўхшаш нарсаларни қилмаслик

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Жума куни имом хутба ўқиётган пайтда биродарингга: «Жим бўл!» — десанг, беҳуда нарсани гапирибсан!» (Муттафақун алайҳ);

«Таҳорат олган ва таҳоратини чиройли қилган, сўнгра жума (намози)га келиб (хутбага) қулоқ солиб жим ўтирган одамнинг бу жума билан (нариги) жума ўртасидаги ва (яна) уч кунлик гуноҳлари мағфират қилинади. (Саждагоҳдаги) тошларни сидирган киши, беҳуда иш қилибди» (Имом Муслим ривояти).

6 — Жума намози учун азон айтилган пайтда олди-сотди қилмаслик

Аллоҳ таоло айтди:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

«Эй мўминлар, қачон жума кундаги намозга чорланса (яъни азон айтилса), дарҳол Аллоҳнинг зикрига боринглар ва олди-сотдини тарк қилинглар! Агар биладиган бўлсангизлар мана шу (яъни Аллоҳнинг зикрига — жума намозини ўқишга шошилиш) ўзларингиз учун яхшироқдир» (Жумъа: 9).

7 — Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламга жума кечаси ва кундузида кўплаб салавот айтиш

Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Менга жума куни салавотни кўп айтинглар! Чунки, ким менга жума куни салавот айтса, унинг салавати менга кўрсатилади»,

— деганлар (Ҳоким ривояти. Байҳақий «Шуъабул иймаан»да келтирди).

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Менга жума куни ва кечаси салавотни кўп айтишлар! Ким менга битта салавот айтса, Аллоҳ унга ўнта салавот айтади» (Ҳасан ҳадис. Байҳақий ривояти).

8 — Каҳф сурасини ўқишнинг мустаҳаб-лиги

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Жума куни ким Каҳф сурасини ўқиса, у сура унга икки жума орасини ёритиб туради» (Саҳиҳ ҳадис. Ҳоким ва Байҳақий ривояти).

9 — Ижобат лаҳзасини қасд қилиб дуо қилишга берилиш

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Жума куни шундай соат борки, мусулмон банда у онда намоз қилар экан Аллоҳдан тилакда бўлса, Аллоҳ унга у (тилагини) беради» (Имом Муслим ривояти).

Бу соат, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг ҳадисларига кўра, жума кунининг охириги соатларидир: «Жума куни ўн икки соат-

дир. Ундан бир соат борки, муслмон банда у пайтда Аллоҳдан бирон нарсани тиласа, Аллоҳ унга тилагини беради. У соатни охирги соатда — асрдан кейин қидиринг!» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Насоий ривояти).

10 — Абу Хурайра разияллоҳу анҳу айтди:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Қуёш балққан кунларнинг энг яхшироғи — жума кунидир. У кунда Одам (алайҳиссалом) яратилди ва у куни (жаннатдан Ер юзига) туширилди. У куни тавбаси қабул қилинди ва у куни вафот этди. У куни Қиёмат қоим бўлади. Инсон ва жинлардан бошқа барча жонивор жума кунда Қиёмат қоим бўлишидан қўрқиб, қуёшнинг балқишини жимгина кутиб туради. У куни бир вақт борки, муслмон банда унда намоз ўқир экан Аллоҳдан эҳтиёжини тиласа, Аллоҳ у эҳтиёжини беради».

Каъб разияллоҳу анҳу: Ҳар йили (шундай) бир кун борми? — деган эди, мен: Йўқ, ҳар жума куни, — дедим. Каъб разияллоҳу анҳу Тавротни ўқиди ва: Набий соллalloҳу алайҳи ва саллам тўғри айтибдилар, — деди. Сўнгра мен Абдуллоҳ ибн Салом билан учрашдим ва унга Каъб разияллоҳу анҳу билан ўтказган

суҳбатимни айтдим. Абдуллоҳ ибн Салом разияллоҳу анҳу: Мен у қайси вақт эканини биламан, — деб қолди. Мен: Уни менга айтиб бера олмайсизми?, — десам: У — жума кунининг охирги соатидир, — деди. — У, жума кунининг қайси охирги соати? Ахир Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Мусулмон бандда унга намозда туриб тўғри келиб қолса», деяптилар ва (сиз айтган аср намозидан кейинги) соатда намоз ўқиб бўлмайдими-ку?! — дедим мен. Абдуллоҳ ибн Салом разияллоҳу анҳу: (Ахир) Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Ким бир ерда намозни кутиб ўтирса, у, намоз ўқигунича намоз ичидадир!» демаганлар-ми?!, — деди. Мен: Тўғри, — десам, у: Бу — ўшада!, — деб қўйди (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Термизий ва Насоий ривояти).

Бир ривоятда: Бу вақт, имомнинг минбарга ўтириб, намозни ўқиб тугатиши оралиғидаги вақтдир, дейилган.

Жума намози фарзлигининг шартлари

Жума намози эркак, ҳур, балоғат ёшига етган, соғлом ва ўз турар-жойида яшаётган ҳар бир мусулмонга фарздир. Чунки Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Жума (намози)

Ҳар бир муслмон эркак учун жамоат билан ўқиши фарз бўлган ҳақдир. Фақатгина тўрт нафар (инсон) бундан мустаснодир: Қул ёки аёл ёхуд гўдак ёда бемор», — деганлар (Саҳиҳ Ҳадис. Абу Довуд ва Ҳоким ривояти).

Мусофирга жума намозини ўқиши фарз эмасдир. Чунки Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг Ҳаж ва жиҳод учун сафарбар бўлганлари, бироқ бу аснода жума намозини ўқиганликлари нақл қилинмаган. Осорларда эса амирулмўминин Умар ибн Хаттоб разияллоҳу анҳунинг сафар кийимларини кийган ва: Бугун жума бўлмаса эди, сафарга чиққан бўлар эдим, — деган одамга: «(Сафарингга) чиқавер! Жума (куни) сафарга монеъ бўла олмайди!» — деганлари нақл қилинган (Имом Шофий «Муснади»да, Ҳофиз Ибн Ҳажар Асқалоний эса «Талхисул-Ҳабийр»да келтиришган)

(Диққат: айрим уламолар бегона шаҳарда муқим бўлган одамга жума намозини ўқиш фарздир, — дейишган).

Жума намозининг раво бўлишининг шартлари

Жума намозининг раво бўлиши учун баъзи шартлар бор. Улар:

А — Жума намозининг қишлоқ ёки шаҳарда ўқиши

Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам замонида жума намозини шаҳар ва қишлоқлардагина ўқилган. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам саҳройиларни жума намози ўқишга буюрмадилар ва ўзларининг чиққан сафарлари асносида жума намози ўқилганликлари ривоят қилинмади.

Б — Икки хутбани ўз ичига олиши ва уларни мудом қилиш

Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам иккита хутба қилганлар. Ҳолбуки, хутба — Аллоҳнинг зикри, муслмонларга эслатма ва насиҳатларни ўз ичига олгани боис, жума намозининг энг катта фойдаларидан биридир.

Жума намозининг ўқиш шакли

Жума намозининг ўқиш шакли шундан иборат:

Имом қуёшнинг заволидан сўнгра минбарга чиқиб, намозхонларга салом бериб ўтиради. Ўша онда муаззин пешин намозига айтганидек азон айтади. Азон айтиб бўлингач имом ўрнидан туриб, одамларга хутба қилади. У хутбасини Аллоҳ таолога Ҳамду сано, Қули ва расули Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга салавоту саломлар айтиш билан бошлаб, одамларга мавъиза қилиб, баланд товуш билан (Аллоҳни) эслатади: Аллоҳнинг амрларига буюриб, таъқиқларини эслатиб, (жаннатга) рағбатлантириб, (жаҳаннамдан) қўрқитади. Аллоҳнинг мукофотлари ва азобларидан огоҳлантириб, енгилгина ўтиради. Сўнгра, хутбасини давом эттириш учун ўрнидан туриб, Аллоҳ таолога Ҳамду санолар айтади. Хутбасини товушнинг аввалги пардасида давом эттиради. Унинг бу товуши аскарларни огоҳлантираётган оҳангдаги товуш мисоли бўлади. Имом узоқ давом этмаган хутбадан сўнгра минбардан тушгач, муаззин такбир (иқомат) айтади. Имом одамлар билан бирга товушини чиқариб икки ракаат намоз ўқийди. Биринчи ракаатда ширали товушда Фотиҳа ва Аъло сураларини, иккинчи ракаатда эса (Фотиҳа сураси билан бирга) Ғошия сурасини ёхуд биринчи ракаатда Жумъа,

иккинчи ракаатда эса Мунофиқун сураларини зам қилиб ўқийди. (Фотиҳа сураси билан бирга) бошқа сураларни ўқиса ҳам жоиздир.

Жума намозидан илгари ёки кейин нафл намозлар ўқиш

Имом минбарга чиққунича, жума намозидан илгари нафл намозларни ўқиш суннатдир. Имом минбарга чиққанидан кейин эса, масжидга янги кириб келган одамнинг таҳийятул масжид намозини ўқиши машруъдир. Далилларини юқорида келтирганимиздек, бу намозни имом хутба қилаётган бўлса ҳам энгилгина ўқиб олиш жоиздир.

Жума намози(нинг фарзи)дан кейин, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қавлига кўра, тўрт ёки икки ракаат намоз ўқиш суннатдир: «Бировингиз жума намозидан кейин намоз ўқимоқчи бўлса, тўрт ракаат ўқисин!» (Имом Муслим ривояти).

Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам жума куни уйларида икки ракаат намоз ўқир эдилар», — деди (Муттафақун алайҳ).

Айрим уламолар бу Ҳадисга амал қилиб: Намозхон жума намозидан сўнгра масжидда нафл намози ўқимоқчи бўлса тўрт ракаат, уйда намоз ўқимоқчи бўлса, икки ракаат намоз ўқийди, — дедилар.

ФАРЗ НАМОЗЛАРИ БИЛАН БИРГА ЎЙЛАДИГАН ДАВОМИЙ СУННАТ НАМОЗЛАР

Нафл намозлари муаззам ҳикмат ва мўл сирлари бўлгани учун машруъ қилинди. Ҳасанотларнинг кўпайиши ва даражаларнинг кўтарилиши шулар жумласидандир. Бундан ташқари, бу намозлар фарз қилинган намозларда йўл қўйилган хато ва камчиликларни тузатиб, тўлдиради. Бу намозларнинг бошқа ибодатларда бўлмаган улкан фазилатлари ва кўп манзилатлари бор. Булардан бошқа ҳикматлари ҳам кўп.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг хизматкори бўлган Рабийъа ибн Каъб Асламий разияллоҳу анҳу шундай деди: Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам билан бирга тунар ва унинг таҳорат суви ва бошқа эҳтиёжларини муҳайё қилар эдим. У зот мендан: «Мендан (муҳтож бўлган нарсангизни) сўранг!» — дедилар. Мен: Сиз

билан бирга жаннатда бўлишни сўрайман!, — дедим. Расу-лulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Бошқа тилак йўқми?» — деб сўрадилар. Мен: Шугина!, — деб жавоб берганимда: «Ундай бўлса, менга ўзингиз учун кўп сажда қилиш билан кўмак беринг!» — дедилар (Имом Муслим ривояти).

Абу Хурайра разияллоҳу анҳу айтди: Расу-лulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Банданинг Қиёмат куни илк сарҳисоб қилинадиган ибодати — намоздир. Намози дуруст бўлса (жаҳаннам оловидан) қутулиб, нажот топади. Агар (намози) бузуқ бўлса умиди пуч бўлиб, зиён кўради. Агар фарз намозида камчилик бўлса, Аллоҳ таоло: «Қарангларчи, банданинг ўқиган нафл намозлари бормикин?!», — дейди. Ўша нафллар билан фарз намознинг камчиликлари тўлдирилади. Сўнгра, бошқа амаллари ҳам шу ҳолда бўлади» (Саҳиҳ Ҳадис. Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти).

Нафл намоз турлари

Нафл намозлар мутлақ ва чекланган нафл намоз турларига бўлинади.

Мутлақ нафл намозлари «намоз ўқиш» ниятигагина чекланса, чекланган нафл намозларни фарз намозлар билан бирга ўқиш машрудир. Бу намозларга «равотиб суннатлар» дейилади. Чекланган нафл намозлари бомдод, пешин, аср, шом ва хуфтон намозларининг суннатларидир. Биз қуйида мазкур суннатлар ҳақида бир оз тўхталиб ўтамиз.

Фарз намозлари билан бирга ўқиладиган равотиб суннатларнинг фазилати

Умму Ҳабиба разияллоҳу анҳо айтди: Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг шундай деганларини эшитганман: «Бирон муслмон банда ҳар куни фарз намозларидан ташқари ўн икки ракаат намоз ўқир экан, Аллоҳ унга жаннатда қаср қуради» (Имом Муслим ривояти).

Равотиб суннатлар, уларнинг оз ва кўплиги ҳамда улар орасидаги намозларнинг очиқламаси

1 — Умму Ҳабиба разияллоҳу анҳо айтди: Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг шундай деганларини эшитганман: «Бир кеча ва кундузда ўн икки ракаат намоз ўқиган

одамга жаннатда Қаср Қурилади: пешиндан илгари тўрт, кейин эса икки ракаат, шомдан кейин икки, хуфтондан кейин икки ва бомдод намозидан олдин икки ракаат» (Ҳасан саҳиҳ Ҳадис. Термизий ривояти. Имом Муслим бу Ҳадисни қисқартириб нақл қилган).

Бу Ҳадисда илгари келтирилган Имом Муслим ривоятида мухтасар шаклда ривоят қилинган ўн икки ракаатнинг тафсилоти бордир.

2 — Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо айтди: «Мен Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам билан бирга пешиндан илгари икки, кейин икки, жумадан кейин икки, шомдан кейин икки ва хуфтондан кейин икки ракаат (суннат намозлари) ўқидим» (Муттафақун алайҳ).

3 — Абдуллоҳ ибн МуҒаффал разияллоҳу анҳу айтди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Ҳар икки азон орасида намоз бор! Ҳар икки азон орасида намоз бор! Ҳар икки азон орасида намоз бор!» дея такрорладилар ва учинчисидан кейин: «Ким хоҳласа», — дедилар (Муттафақун алайҳ).

4 — Умму Ҳабиба разияллоҳу анҳо айтди: Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Аллоҳ пешиндан аввалги ва кейинги тўрт ракаатни давомий ўқиган одамни (куйдиришни) жаҳаннамга ҳаром қилди» (Ҳасан саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Термизий ривояти).

5 — Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо айтди: Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Асрдан илгари тўрт ракаат намоз ўқиган кишини Аллоҳ раҳмат қилсин!» — дедилар (Ҳасан саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Доримий ривояти).

Намоз ракаатларининг сони ҳақидаги жадвал

Намозлар	Аввалги суннатлар	Фарзлар	Кейинги суннатлар
Бомдод	2	2	—
Пешин	2 + 2	4	2
Аср	2 + 2	4	—
Шом	2	3	2
Хуфтон	2	4	2

Мулоҳаза: Жадвалда кўрсатилган фарз на-
мозларидан аввалги ва кейинги равотиб сун-
натлар сони, шу мавзуда келган саҲИҲ Ҳадислар
мажмуасидан олинди.

ВИТР НАМОЗИ

Юқорида айтиб ўтилган суннат намозларни адо этиш таъкидланган бўлсада, улардан бошқа, адо этиш мустаҳаб ҳисобланган суннатлар ҳам бор. Витр намози ҳам адо этиш таъкидланган — суннати муаккада намозлардан ҳисобланиб, мусулмон бандага уни тарк қилиш жоиз эмасдир.

Витр намози — мусулмон банда хуфтон намози ва тунгги нафл намозлардан сўнгра бир ракаат ўқиган намоздир. Шу бир ракаат намозни «витр» деб аталади. Бу ҳақда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар: «Тунгги намозлар икки ракаатдан ўқилади. Бировингиз тонг кириб қолишидан қўрқса бир ракаат ўқисин ва бу, у ўқиган намозларини тоққа айлантиради» (Имом Бухорий ривояти).

Витр намозидан илгари нима қилиш суннатдир?

Витр намозидан илгари (ози билан) икки ракаатдан, кўпи билан ўн ракаатгача икки ракаатдан ўқилган намозларни ўқиш суннатдир. Сўнгра витр — бир ракаат намоз ўқийди. Чунки,

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай қилганлар.

Исҳоқ ибн Иброҳим раҳимаҳуллоҳ айтди: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўн уч ракаат билан витр ўқир эдилар, деган гапнинг маъноси, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам тунлари витрининг бир ракаати билан бирга ўн уч ракаат намоз ўқир эдилар, дегани-дир. Яъни, ўн уч ракаат ичида бир ракаат витр ҳам бор эди. Бу ривоятда тунги намозларни витрга нисбатлаб келтирилди».

Мазкур ўн уч ракаатни икки ракаат-икки ракаатдан ўқилса ҳам бўлаверади. Яъни ҳар икки ракаатни ўқиб ташаҳҳудга ўтириб, салом берилади ва охирида (ўриндан туриб алоҳида) битта ракаатни ташаҳҳуд билан бирга ўқиб, салом берилади.

Бу ўн уч ракаатни икки ташаҳҳуд ва бир салом билан ҳам ўқиса бўлади. Яъни, намоз ракаатларини бир-бирига боғлаб ўн иккинчи ракаатдан сўнгра ўтириб ташаҳҳуд ўқилади-да, салом берилмай охирги ракаат учун турилади ва уни ўқиб бўлингач ташаҳҳудга ўтирилиб, уни ўқиб бўлгач салом берилади.

Бундан ташқари, мазкур ўн уч ракаатни ўн учинчи ракаатдан сўнгра битта ташаҳҳуд ва берилган битта салом билан ҳам ўқилса бўлади.

Бу ўқишларнинг барчаси Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ворид бўлган бўлсада, афзали ҳар икки ракаатдан сўнгра салом беришдир. Агар қийналиш, кексалик ва бошқа узрлар сабабли икки ракат билан адо этиш имкони бўлмаса, ракаатларни бир-бирига боғлаб, битта салом билан тугатса ҳам бўлади.

Витр намозининг вақти

Витр намозининг вақти хуфтон намозидан сўнгра то субҳи содиққачадир. Туннинг охириги соатлари, қодир бўлган одамлар учун, бошла-ниш соатларидан кўра яхшироқдир. Агар бундай одам ҳам ухлаб қолишдан қўрқса, витр намозини уйқудан илгари ўқиб олса бўлаверади.

БЕМОР ОДАМНИНГ НАМОЗИ

1 — Бемор фарз намозларни эгилиб ёки девор ёки устунга ёхуд Ҳассага суюниб бўлсада, оёққа туриб ўқиши керак.

2 — Агар оёққа туриб ўқишга кучи етмаса, намозни ўтириб ўқийди. Унинг рукуъ ва қиёмни адо этаётганида чордана қуриб, сажда қилаётган пайтда эса чап думбаси билан чап оёғининг кафтига ўтириши афзалдир.

3 — Бемор ўтириб намоз ўқишга қодир бўлмаса ёнбошлаб, қиблага юзланиб намоз ўқийди. Ўнг томонини босиб ёнбошлаши, чап томонини босиб ёнбошлашидан кўра афзалдир. Агар қиблага юзлана олмаса қайси тарафга йўналса ҳам зарари йўқ ва бу ўқиган намозини қайтариб ўқимайди.

4 — Агар ёнбошлаб намоз ўқишга қодир бўлмаса, оёқларини қиблага узатиб чалқанча ётган ҳолатида намоз ўқийди. Қиблага юзланиш учун бошини кўтариши афзалдир. Агар оёқларини қибла тарафга узатиш икмони бўлмаса, қайси томонга узатиб намоз ўқиса ҳам намозини қайтариб ўқимайди.

5 — Бемор, намозида рукуъ ва сажда Қилиши фарздир. Агар қила олмаса боши билан имо қилади. Сажда учун рукудан кўра кўпроқ эгилади. Агар сажда Қилишга кучи етмаса-ю эгила олса, сажда учун эгилиб сажда қилади. Агар сажда қила олса-ю рукуъ қила олмаса, сажда қилиб, рукуда эгилади.

6 — Агар беморнинг рукуъ ва саждада боши билан имо қилишга имкони бўлмаса, танасининг бир тарафи ёки кўзини жуда озроқ, саждада эса кўпроқ юмиш билан ишора қилади. Айрим беморларнинг бармоқлари билан ишора қилишлари тўғри эмас. Мен бу ҳақда Қуръони Карим ёки суннатда ҳатто уламоларнинг қавллари ичида биронта ҳам ҳужжат кўрмадим.

7 — Бемор, боши ёки кўзлари билан ҳам ишора қилишга имкон топа олмаса, кўнгли — қалби билан намоз ўқийверади: рукуъ, сажда, қиём ва қаъда (ўтириш)ларни ният қилади. Зеро ҳар бир кишига ният қилган нарсаси бўлади.

8 — Бемор ҳар бир намозни ўз вақтида юқорида айтиб ўтилган тафсилотлари билан бирга қодир бўлганича адо этиши, вақтидан

кечиктирмаслиги керак. Агар у қийинчилик бўлишига қарамай таҳорат олиб намоз ўқиётганлардан бири бўлса, мусофир сингари намозларни жамлаб ўқиши ҳам мумкин.

9 — Бемор ҳар бир намозни ўз вақтида ўқишга қийналса, пешин билан аср ва шом билан хуфтон намозларини бирлаштириб ўқиса ҳам бўлаверади. Пешин билан аср намозини пешин намозининг вақти кирганида аср намози билан бирга аср намозини эртaroқ, ёки аср намозининг вақти кирганида пешин намозини кечиктириб, шом намозининг вақти кирганида хуфтон намозини эртaroқ, ёки шом намозини хуфтон намозининг вақти кирганида кечиктириб ўқиса ҳам бўлаверади. Бомдод намозини эса ундан олдинги ёки кейинги намоз билан бирга жамлаб ўқиш мумкин эмас. Чунки унинг вақти ўзидан аввалги ва кейинги намозлар вақтидан айридир. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ أقم الصلاة لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنِ

الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴾

«**К**ўёш оғишидан то тун қоронғусигача намозни тўқис адо қилинг ва тонгги ўқишни

(бомдод намозини) **Ҳам** (тўқис адо Қилинг).
Зеро тонгги ўқиш (кеча ва кундуз фаришталари) **Ҳозир бўладиган намоздир»** (Исро: 78).

МУНДАРИЖА

НАМОЗДА МУБОҲБЎЛГАН НАРСАЛАР..... 1

- 1 — Имомга луқма бериш 1
- 2 — Тасбиҳ айтиш ва қарсак чалиш 1
- 3 — Илон ва чаён каби (зарарли)
ҳашаротларни ўлдириш 2
- 4 — Олдидан ўтаётган одамни қўл билан
тўсиш..... 2
- 5 — Гапирган ёки салом берган одамга
ишора қилиш..... 2
- 6 — Болакайни кўтариш ва унинг
намозхонга осилиши 4
- 7 — Эҳтиёж туғилса озгина юриш 4
- 8 — Оз ҳаракатлар 5

НАМОЗНИНГ МАКРУҲЛАРИ..... 6

- 1 — Осмонга қараш 6
- 2 — Қўлларни белга қўйиш..... 6
- 3 — Ҳожат бўлмаган бир пайтда бош ёки
кўзни буриш 6
- 4 — Беҳуда нарсалар 7

- 5 — Сочни турмаклаш, кийим ва
енгларни шимариш..... 7
- 6 — Сажда қилинадиган ердаги тош ва
тупроқларни бир мартадан ортиқ
сидириш 7
- 7 — Қўлларни кийим ичига киритиш ва
оғизни кийим билан тўсиш 8
- 8 — Овқат ҳозир бўлганида намоз
ўқиш..... 9
- 9 — Қазои ҳожатга эҳтиёж бўлганида
ва қалбни безовта қиладиган нарсалар
содир бўлганида намоз ўқиш..... 10
- 10 — Уйқу босиб турганида намоз
ўқиш..... 10

НАМОЗНИ БЕКОР ҚИЛАДИГАН АМАЛЛАР 11

- 1 — Қасддан ейиш ва ичиш 11
- 2 — Намозга алоқаси бўлмаган гапни
қасддан талаффуз қилиш 11
- 3 — Юқорида қаламга олинган рукн
ёки шартлардан бирини қилмаслик 13
- 4 — Кўп ҳаракат 13
- 5 — Товуш чиқадиган даражада кулиш 14

6 — Намозларни тартибсиз ўқиш.....	14
7 — Ҳаддан ортиқ хатога йўл қўйиш.....	14
САҲВ САҲДАСИ.....	15
Саҳв саҳдасининг сабаблари:.....	15
1 — Намоздаги ибодатларга бирон нарсани қўшиш	15
2 — (Вожиблардан) биронтасини кам қилиш	17
3 — Шубҳаланиш	18
Саҳв саҳдасига тааллуқли фойдалар ...	21
НАМОЗ ҚАНДАЙ ЎҚИЛАДИ?.....	23
ЖАМОАТ НАМОЗИ	27
Жамоат намозининг ҳукми	27
Жамоат намозининг фазилати	30
Жамоат намозининг намозда имом билан бирга бир кишининг иштирок этиши билан амалга ошиши.....	31
Хотин-Қизларниг жамоат намозларига Қатнашишлари ва намозларини хонадонларида қилишларининг фазилати.....	33
ЖУМА НАМОЗИ	35

Жума намозининг Ҳукми	35
Жума кунининг фазилати	36
Жума кунининг мустаҲаб ва одоблари:	
— Ғул қилиш, ўзига оро бериш, хушбўйланиш ва мисвок ишлатиш.....	37
— Жума куни масжидга эртароқ бориш	38
— Имом (минбарга) чиқмаган бўлса масжидда нафл намози ўқиш	39
— Ўтирган одамларнинг елкаларидан ошиш ва улар орасини айириш макруҳдир	39
— (Хутба асносида) гапириш, (саждагоҳдаги) тошларни сидириш ва шунга ўхшаш нарсаларни қилмаслик ...	40
— Жума намози учун азон айтилган пайтда олди-сотди қилмаслик	41
— Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга жума кечаси ва кундузида кўплаб салавот айтиш	41
— Каҳф сурасини ўқишнинг мустаҲаблиги.....	42

— Ижобат лаҳзасини қасд қилиб дуо қилишга берилиш	42
Жума намози фарзлигининг шартлари.	44
Жума намозининг раво бўлишининг шартлари	46
А — Жума намозининг қишлоқ ёки шаҳарда ўқилиши	46
Б — Икки хутбани ўз ичига олиши ва уларни мудом қилиш.....	46
Жума намозининг ўқилиш шакли	46
Жума намозидан илгари ёки кейин нафл намозлар ўқиш.....	48

**ФАРЗ НАМОЗЛАРИ БИЛАН БИРГА
ЎҚИЛАДИГАН ДАВОМИЙ СУННАТ
НАМОЗЛАР..... 50**

Нафл намоз турлари	51
Фарз намозлари билан бирга ўқиладиган равотиб суннатларнинг фазилати	52
Равотиб суннатлар, уларнинг оз ва кўплиги ҳамда улар орасидаги намозларнинг очиқламаси.....	52
Намоз ракаатларининг сони ҳақидаги жадвал	54

ВИТР НАМОЗИ	56
Витр намозидан илгари нима Қилиш суннатдир?	56
Витр намозининг вақти.....	58
БЕМОР ОДАМНИНГ НАМОЗИ.....	59
МУНДАРИЖА	63

